

L'Abans, una experiència de recopilació documental realitzada a Granollers

165

Ponències
Anuari del
Centre d'Estudis
de Granollers
2004

Durant l'any 2004 s'ha posat a la venda a quioscos i llibreries de Granollers un llibre editat en fascicles amb el títol de *Granollers. Recull gràfic 1882-1865*. Aquesta experiència editorial, que s'inicià l'any 2003 i s'ha distribuït durant 53 setmanes, s'emmarca dins de la col·lecció *L'Abans* de l'editorial Efadós, que ja ha editat 29 volums, bona part al Baix Llobregat; però també al Bages, Barcelonès, Garraf, Maresme, Vallès Occidental, Alt Penedès, Anoia i Osona. Al Vallès Oriental s'han realitzat els reculls de Mollet i de Cardedeu, a més del de Granollers, que s'ha portat a terme en conveni amb l'Ajuntament i la col·laboració de l'Hemeroteca Municipal Josep Móra de Granollers i el Museu de Granollers.

L'objectiu d'aquesta experiència editorial és recollir fotografies en blanc i negre representatives de les diferents vessants de la ciutat des de finals del segle XIX fins als anys seixanta del segle XX, posant l'accent en la sociabilitat local, més que en altres temes. Recull, per exemple, les festes i celebracions locals, les entitats socials i recreatives, els indrets, el paisatge urbà i rural, els oficis, etc. Es prescindeix, en canvi, de descriure els aspectes més estrictament polítics o fets com els relacionats amb la Guerra Civil, que s'ha considerat que escaurien més en un altre tipus de publicació.

En el llibre les imatges es presenten ordenades temàticament (i dins de cada tema cronològicament), comentades a partir de la memòria oral de diversos testimonis. A Granollers s'han consultat o entrevistat un total de 270 persones, amb l'objectiu d'explicar amb senzillesa i de manera objectiva aquests retalls d'història de la primera meitat dels segle XX. Les seves experiències particulars es contrasten amb la consulta de la bibliografia i la documentació disponible, i també es demana l'assessorament d'alguns historiadors o estudiosos, que han revisat els redactats.

En el cas de Granollers, s'han recollit fotografies que daten des de l'any 1882 fins al 1965. La data d'inici la dona una foto del pro-

pietari de can Bassa (Palou), que és la més antiga que s'ha trobat; la data final és la mateixa a tots els volums de *L'Abans* i respon a l'aparició de la imatge en color i el desús del blanc i negre a la fotografia. Durant els anys seixanta la tècnica fotogràfica va efectuar un gran avenç. En 1963, per exemple, una de les grans marques de la indústria fotogràfica, Kodak, treia al mercat una nova gamma d'aparells, la Instamatic. Gran part dels aficionats per als quals la foto és sobretot un mitjà de conservar un record en imatges van adoptar aquests aparells, fàcils de manipular i econòmics.

El principal interès del treball es troba en el fet que un 90% de les imatges publicades són inèdites. Per aconseguir-ho s'ha portat a terme una recerca intensiva durant 14 mesos per diferents fons fotogràfics familiars de Granollers. El resultat ha estat la recopilació d'unes 3.000 imatges originals de Granollers, corresponents a 220 fons diferents: 14 procedeixen d'entitats esportives i culturals, escoles, empreses, etc., i la resta de fons familiars. D'aquest conjunt d'imatges en el llibre s'han publicat aproximadament la meitat (1.400). La selecció s'ha realitzat a partir de tres criteris: l'adequació de la temàtica al format del llibre, la qualitat de la imatge per a la descripció de l'esdeveniment o l'indret i la qualitat tècnica. Un cop feta la catalogació d'aquestes fotografies se n'ha fet una restauració digital per optimitzar el conjunt de les imatges que havien estat malmeses pel pas del temps o per les condicions de conservació. De totes aquestes fotografies recollides durant aquests mesos (tant les que s'han publicat en el llibre com les que no) s'ha dipositat una còpia digitalitzada a l'Hemeroteca Municipal Josep Móra, on són consultables prèvia autorització dels seus propietaris. D'aquesta manera s'ha enriquit extraordinàriament el fons documental fotogràfic de la ciutat.

La recerca documental s'ha realitzat a partir d'una sèrie de temes bàsics (associacions, escoles, festes, indrets, empreses o oficis), a partir dels quals s'ha intentat contactar amb les persones o entitats que hi havien estat més vinculades. La varietat temàtica de les imatges recuperades és molt gran: hi predominen les de celebracions (Carnaval, Setmana Santa, Corpus, Fira de l'Ascensió, Homenatge a la Velleja, Sant Antoni, Sant Cristòfol o Santa Lúcia entre d'altres), les imatges d'escoles, indrets i cases singulars (alguns dels quals ja han desaparegut), actes esportius, empreses i oficis antics, i alguns esdeveniments històrics rellevants (les visites d'Alfons XIII a Granollers, els Fets d'Octubre de 1934, el comiat

de la Columna del Vallès al front de guerra l'any 1936, el pas del general Franco per la ciutat...).

La major part d'imatges recopilades són valuoses com a documents històrics des de diferents punts de vista. Per exemple, gràcies als extensos reportatges fotogràfics realitzats amb motiu d'algunes celebracions de caire religiós durant els anys quaranta i cinquanta (Homenatge a la Vellesa, processons de Setmana Santa, l'arribada de la Mare de Déu de Fàtima) podem obtenir informació no sols del mateix acte social sinó dels escenaris on transcorrien, i d'aquesta manera obtenim informació sobre el desenvolupament de l'urbanisme de la ciutat (carrers i places, parcs, edificis històrics, ponts o estacions de ferrocarril).

També s'han detectat mancances. Un dels temes dels quals s'ha pogut recuperar poc material gràfic és el referent al desenvolupament industrial de la ciutat, malgrat la seva importància històrica. Això posa de manifest la falta de conservació dels arxius de la major part d'indústries granollerines. La major part d'imatges d'empreses industrials són de celebracions o festivitats (del patró del sector industrial, per exemple) i molt poques ens ajuden a entendre els canvis en els processos de treball. Les imatges que s'han pogut recuperar corresponen, principalment, a indústries familiars de les quals s'ha localitzat algun descendent o antic propietari, i també, en algun cas, algun treballador de la fàbrica. Destaquen les fotografies de les foneries de can Trullàs i can Margall, del taller de material elèctric de can Botey i de la fàbrica de fruita seca i conserves de can Puig. Hi ha, en canvi, un buit important en la documentació del sector tèxtil, que havia estat el més important de la ciutat.

De l'àmbit agrari cal destacar la importància gràfica dels fons provinents de Palou i, en menys grau, del Lledoner, que foren incorporats al municipi de Granollers en els anys vint (Palou era un municipi independent i el Lledoner pertanyia a les Franqueses del Vallès). La documentació recuperada permet il·lustrar bé la seva singularitat i destaquen algunes festivitats, com ara la passada de Sant Antoni Abat a Palou o el ball de l'espolsada al Lledoner.

En relació amb altres municipis dels quals s'han publicat reculls gràfics de *L'Abans*, cal destacar algunes singularitats temàtiques de Granollers. Una d'aquestes temàtiques és la vitalitat del moviment associatiu i, en especial, el nombre de penyes juvenils: entre

els anys vint i cinquanta n'hem pogut comptabilitzar més d'una trentena, la major part relacionades amb l'esport. Una altra es refereix a la música: Granollers ha estat bressol o lloc de formació de molts músics –molts d'ells vinculats a l'Escola Municipal de Música–, d'orquestres i cobles. A l'últim, destaquen les imatges trobades en relació amb les festes i sants de barri, totes amb una llarga tradició a Granollers. És el cas, per exemple, de la Festa del Sant de Barri de Sants Metges, de la qual s'han pogut localitzar fotografies d'inicis del segle XX.

Ben segur que encara hi ha una tasca important a fer per a la recuperació de la història gràfica de Granollers, però amb l'experiència realitzada amb *L'Abans*, hem fet un pas important.

Francesc Sánchez i Mata

Autor de Granollers

Recull gràfic 1882-1965